

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Затверджую:

Т.в.о. декана
юридичного факультету
Надія МОСКАЛЮК
« _____ 2023 р.

Затверджую:

В.о. професора з
науково-педагогічної роботи
Виктор ОСТРОВЕРХОВ
« _____ 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

з дисципліни

«Порівняльне адміністративне право і процес»

Ступінь вищої освіти – бакалавр
Галузь знань - 29 Міжнародні відносини
Спеціальність - 293 Міжнародне право
Освітньо-професійна програма - «Міжнародне право»

Кафедра конституційного, адміністративного та фінансового права

Форма навчання	Курс	Семестр	Лекції	Практичні	ІРС	Тренінг, КПЗ	СРС	Разом	Екзамен/ залік
Денна	2	3	28	14	3	6	99	150	Екзамен

31.08.2023
[Signature]

Робоча програма складена на основі освітньо-професійної програми підготовки бакалавра галузі знань 29 Міжнародні відносини спеціальності 293 Міжнародне право (затверджена Вченою Радою ЗУНУ, протокол № 9 від 15.06.2022 р.).

Робочу програму склала завідувач кафедри конституційного, адміністративного та фінансового права, д.ю.н., доцент Мар'яна КРАВЧУК

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри конституційного, адміністративного та фінансового права, протокол № 1 від 29.08.2023 р.

Завідувач кафедри

Мар'яна КРАВЧУК

Розглянуто і схвалено групою забезпечення спеціальності 293 Міжнародне право, протокол № 1 від 31.08.2023 р.

Голова ГЗС

Ярина ЖУКОРСЬКА

Гарант ОП

Людмила САВАНЕЦЬ

СТРУКТУРА РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ПОРІВНЯЛЬНЕ АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО І ПРОЦЕС»

1. Опис дисципліни

Дисципліна – порівняльне адміністративне право і процес	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів ECTS – 5	Галузь знань - 29 «Міжнародні відносини»	Обов'язкова дисципліна Мова навчання - українська
Кількість залікових модулів – 4	Спеціальність - 293 «Міжнародне право»	Рік підготовки – 2 Семестр – 3.
Кількість змістових модулів – 2	Освітньо-професійна програма – Міжнародне право	Лекції – 28 год. Практичні заняття – 14 год.
Загальна кількість годин – 150	Ступінь вищої освіти - бакалавр	Самостійна робота – 99 год. Тренінг, КПЗ – 6 год. Індивідуальна робота – 3 год.
Тижневих годин – 10, з них аудиторних – 4.		Вид підсумкового контролю: екзамен.

2. Мета і завдання вивчення дисципліни

2.1. Мета вивчення дисципліни

Порівняльне адміністративне право та процес є класичним зразком галузі публічного права. Воно опосередковує функціонування публічної влади її державі і має три основних мети: загальноосвітню, правознавчу і практичну.

Загальноосвітнє значення цієї дисципліни пов'язане з необхідністю підвищення загальної культури студентів – майбутніх юристів.

Правознавча мета курсу полягає в поглибленні теоретичних знань про предмет та основні поняття адміністративного права та процесу зарубіжних країн, його джерела, основні види адміністративно-правових норм і відносин, організацію центральних і місцевих органів виконавчої влади тощо.

Практичне значення курсу пов'язане з вивченням порядку реалізації та захисту основних прав та обов'язків громадян у сфері державного управління, застосування заходів адміністративної відповідальності за скоєння адміністративних правопорушень, підстав і стадій адміністративного процесу, а також виробленням вміння застосовувати чинне законодавство зарубіжних країн при вирішенні проблем регулювання адміністративних правовідносин та складати основні види документів, які впливають із застосування норм адміністративного права.

2.2. Завдання вивчення дисципліни

Основні завдання курсу:

- вивчення особливостей правового регулювання суспільних відносин, що виникають у процесі організації та діяльності органів виконавчої влади зарубіжних країн;
- формування навичок роботи з нормативними матеріалами;
- формування вміння застосовувати набуті теоретичні знання при вирішенні практичних питань.

Завдання лекційних занять

Мета проведення лекцій полягає у тому, щоб ознайомити студентів засадами адміністративно-правового регулювання, правовим статусом органів державного управління та інших суб'єктів адміністративного права, законодавством, що його регламентує, зосередити увагу студентів на актуальних проблемах адміністративного права.

Мета проведення лекцій полягає також у тому, щоб сформувати у студентів цілісну систему теоретичних знань з дисципліни "Порівняльне адміністративне право і процес".

Завдання проведення практичних занять

Мета проведення практичних занять полягає у тому, щоб виробити у студентів практичні навички аналізу конкретних юридичних фактів у сфері адміністративно-правової діяльності і складання необхідної процесуальної документації.

Завдання проведення практичних занять:

засвоїти і дослідити основні нормативно-правові акти, що регламентують адміністративно-правові відносини;

навчитися використовувати здобуті теоретичні знання в юридичній практиці;

глибше засвоїти та закріпити теоретичні знання, одержані на лекціях.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- існуючі в доктрині підходи до визначення ознак, предмету, поняття, функцій порівняльного адміністративного права та процесу та його співвідношення з іншими елементами правової системи;
- поняття та види методів адміністративного права та процесу;
- систему порівняльного адміністративного права та процесу;
- найважливіші джерела правового регулювання у різних сферах порівняльного адміністративного права та процесу;
- поняття та види суб'єктів порівняльного адміністративного права та процесу;
- сутність і призначення колізійних норм;
- структуру колізійних норм;
- особливості колізійного регулювання ускладнених іноземним елементом публічних відносин, зокрема у сфері державного управління, порядку проходження державної служби, боротьби з корупцією, здійснення адміністративного судочинства.

вміти:

- вільно оперувати спеціальною правовою термінологією у галузі порівняльного адміністративного права та процесу;
- працювати з міжнародними нормативними актами та національним колізійним законодавством України;
- орієнтуватися в закономірностях здійснення колізійно-правового та матеріально-правового регулювання публічно-правових відносин, ускладнених іноземним елементом;
- застосовувати основні формули прикріплення колізійних норм;
- використовувати набуті знання з порівняльного адміністративного права та процесу в юридичній практиці;
- вірно здійснювати оцінку ситуаційної обставини та приймати оптимальні рішення з ефективності застосування на практиці норм, що регулюють публічно - правові відносини з іноземним елементом;
- оперативно знаходити правову норму, вірно її тлумачити й застосовувати в конкретних ситуаціях.

2.3. Найменування та опис компетентностей, формування котрих забезпечує вивчення дисципліни:

СК 1. Здатність критично осмислювати теорії, принципи, методи і поняття міжнародного, європейського права, порівняльного правознавства, враховувати темпоральний чинник та прогнозувати основні напрямки розвитку правових систем.

СК 2. Здатність формувати судження у сфері міжнародного, європейського, національного права, порівняльного правознавства, що враховують соціальні, наукові та етичні аспекти.

СК 5. Здатність аналізувати зміст національних правових норм, інститутів і галузей права у порівняльно-правовому контексті.

2.4. Передумови для вивчення дисципліни:

Дисципліна вивчається на основі оволодіння студентами знаннями з дисциплін «Інформаційні технології в праві», «Юридична деонтологія і професійна етика», «Теорія держави і права», «Правові інституції України та зарубіжних країн», «Правові системи сучасності».

2.5. Результати навчання

Програмні результати навчання, здобуті під час вивчення дисципліни «Порівняльне адміністративне право і процес», дозволяють студентам в процесі професійної реалізації:

РН 5. Здійснювати порівняльний аналіз правових систем, оцінювати і аргументувати їхні недоліки та переваги, знаходити і тлумачити релевантне іноземне законодавство, надавати консультації щодо його змісту і практики застосування, оцінювати та мінімізувати ризики юридично значущих дій з урахуванням множинності правових систем і юрисдикцій.

РН 7. Використовувати практику Європейського суду з прав людини, інших міжнародних судових та арбітражних органів, теоретичні знання з міжнародного і національного права для обґрунтування і захисту власної позиції, захисту інтересів клієнта та в інших професійних цілях.

РН 15. Формулювати висновки, розробляти рекомендації, обґрунтовувати власне бачення шляхів розв'язання проблем у сфері правотворчої, правоінтерпретаційної та правозастосовної діяльності.

РН 16. Знати сучасні наукові досягнення у сфері міжнародного та національного права, мати навички науково-дослідної роботи, інтерпретувати результати наукових досліджень та враховувати їх у практичній професійній діяльності.

3. Програма навчальної дисципліни «Порівняльне адміністративне право і процес»

Змістовий модуль 1.

Тема 1. Порівняльне адміністративне право та процес – поняття, джерела, принципи та загальні засади.

Порівняльне адміністративне право як навчальна дисципліна. Предмет та завдання порівняльного адміністративного права. Система та принципи порівняльного адміністративного права. Система та види джерел порівняльного адміністративного права. Співвідношення порівняльного адміністративного права з іншими правовими дисциплінами. Адміністративне право в правових системах сучасності.

Поняття адміністративного права в зарубіжних країнах. Предмет та система адміністративного права в країнах континентальної правової системи. Предмет та система адміністративного права в країнах англосаксонської правової системи. Принципи адміністративного права, особливості їх класифікації. Поняття та види джерел адміністративного права.

Тема 2. Публічна адміністрація як правова категорія порівняльного адміністративного права.

Поняття публічної адміністрації та її ознаки. Система органів публічної адміністрації. Принципи організації і діяльності публічної адміністрації. Правовий статус та повноваження глав держав у сфері публічної адміністрації. Уряди в системі органів публічної адміністрації: правові засади діяльності та 6 повноваження. Центральні органи публічної адміністрації: міністерства, відомства та установи, їх види та повноваження. Де-централізовані адміністративні установи: склад, структура та повноваження.

Поняття форм діяльності публічної адміністрації: ознаки та види. Адміністративні акти: поняття, види та їх загально-порівняльна характеристика. Адміністративні договори. Адміністративний розсуд. Адміністративні процедури: поняття, види та їх правове регулювання. Підготовка та прийняття нормативних актів органів публічної адміністрації. Прийняття, оскарження та виконання індивідуальних адміністративних актів.

Контроль за публічною адміністрацією Контроль за публічною адміністрацією: поняття та сутність. Види контролю за публічною адміністрацією та їх загальна характеристика. Форми контролю глав держав. Форми парламентського контролю. Внутрішній адміністративний контроль, його види та сутність. Судовий контроль за публічною адміністрацією. Контроль громадськості.

Тема 3. Служба в органах публічної адміністрації Публічна служба: поняття та сутність. Правове регулювання публічної служби. Моделі публічної служби. Класифікація публічних службовців. Права та обов'язки публічних службовців. Проходження публічної служби. Відповідальність публічних службовців. Форми діяльності публічної адміністрації.

Тема 4. Адміністративне право Сполучених Штатів Америки.

Поняття адміністративного права США. Поняття джерела адміністративного права. Система та види джерел адміністративного права. Організація адміністрації США. Федеральні адміністративні установи. Адміністративні установи штатів. Публічна служба: поняття та види. Класифікація цивільних службовців. Права та обов'язки цивільних службовців. Діяльність адміністративних установ США. Адміністративна нормотворчість. Сутність та види квазісудової діяльності. Адміністративна процедура. Контроль судів над адміністрацією. Види судового контролю.

Тема 5. Адміністративне право Великої Британії.

Поняття та сутність адміністративного права Великої Британії. Джерела адміністративного права Великої Британії. Місце органів виконавчої влади в системі державного апарату. Система органів виконавчої влади. Центральні органи публічної адміністрації та їх правове становище. Регіональна адміністрація та її правовий статус. Цивільна служба: поняття та види. Правове регулювання цивільної служби. Основні права та обов'язки цивільних службовців. Контроль за діяльністю адміністративних органів: його сутність та види. Поняття та ознаки адміністративної юстиції.

Тема 6. Адміністративне право Франції.

Поняття адміністративного права Франції. Предмет та джерела адміністративного права. Поняття та ознаки публічної адміністрації. Система державної адміністрації Франції. Центральна адміністрація та її правовий статус. Система місцевих органів державної адміністрації. Повноваження місцевих органів державної адміністрації. Поняття та ознаки публічної служби. Правовий статус державного службовця. Кар'єра державного службовця. Контроль за діяльністю публічної адміністрації: сутність та види. Форми адміністративного контролю. Судовий контроль за публічною адміністрацією. Адміністративна юстиція у Франції: сутність та система органів.

Тема 7. Адміністративне право Федеративної Республіки Німеччини.

Поняття адміністративного права ФРН. Предмет адміністративного права ФРН. Система адміністративного права. Поняття та система джерел адміністративного права. Поняття та види публічного управління. Структура федерального управління. Адміністративні процедури. Поняття та види форм адміністративної діяльності. Поняття адміністративних актів. Класифікація адміністративних актів. Публічно-правовий договір. Публічна служба: поняття, види та принципи.

Правове регулювання публічної служби. Види державних службовців. Права і обов'язки державних службовців. Контроль за адміністрацією: поняття та сутність. Форми та види контролю за адміністрацією. Адміністративна юстиція. Судовий контроль.

Змістовий модуль 2.

Тема 8. Поняття та сутність адміністративного процесу. Адміністративного процесуальні правовідносини.

Загальне поняття юридичних процесів, їх види і характеристика. Соціальне призначення адміністративного процесуального права, його публічний інтерес соціальної спільності. Предмет адміністративного процесуального права, публічний та приватний його аспекти. Метод адміністративного процесуального права, його адміністративно-процесуальна форма. Принципи адміністративного процесуального права та адміністративного процесу. Верховенство права, презумпція правомірності дій і вимог суб'єкта звернення та заінтересованої особи, верховенство закону, забезпечення охорони інтересів особи і держави — провідні принципи нормотворчої діяльності в сфері процесуальних відносин. Адміністративно-процесуальні принципи, їх види та характеристика. Система адміністративного процесуального права, зміст її Загальної та Особливої частин. Взаємодія адміністративного процесуального права з іншими галузями права. Адміністративне процесуальне право як самостійна галузь в системі права України. Норми адміністративного процесу. Поняття адміністративно-процесуальної норми та державні гарантії її дії. Відмінності адміністративно-процесуальних норм від норм інших галузей права. Структура адміністративно-процесуальної норми. Гіпотеза та її види. Диспозиція та її особливості. Санкція. Класифікація адміністративно-процесуальних норм. Адміністративно-управлінські, адміністративно-судочинні та адміністративно-деліктні процесуальні норми.

Джерела адміністративно-процесуальних норм, їх зовнішні форми вираження. Форми систематизації адміністративно-процесуальних норм. Адміністративно-процесуальне законодавство. Міжнародні угоди, що містять адміністративно-процесуальні норми як джерела адміністративного процесуального права. Рішення Конституційного Суду України, постанови Пленуму Верховного Суду України, постанови Пленуму Вищого адміністративного суду України як джерела адміністративного процесуального права. Поняття та основні риси адміністративних процесуальних правовідносин. Специфічні ознаки процесуальних відносин. Структура адміністративних процесуальних відносин. Правова норма як юридична основа адміністративно-процесуальних правовідносин. Суб'єкти, об'єкти та юридичні факти як елементи структури адміністративних процесуальних відносин. Зміст адміністративно-процесуальних відносин. Види адміністративних процесуальних відносин, їх наукове обґрунтування та дискусійне обговорення. Суб'єкти адміністративного процесу. Поняття та ознаки суб'єктів адміністративного процесуального права. Види суб'єктів адміністративного процесуального права, Особи, які регулюють і вирішують адміністративні справи. Особи, які обстоюють в адміністративному процесі особисті права та законні інтереси. Особи, які представляють та захищають інтереси інших осіб. Особи, які сприяють адміністративним провадженням та здійсненню адміністративного судочинства. Характеристика повноважень суб'єктів адміністративного процесуального права.

Тема 9. Поняття адміністративного процесу та його особливості.

Методологічні засади обґрунтування адміністративного процесу як цілісного юридичного явища. Форми адміністративного процесу. Ознаки адміністративного процесу: наявність однією із сторін суб'єкта владних повноважень; неслужбова сфера процесуальної діяльності; наявність адміністративної справи; чітка регламентація повноважень органів влади; строковість вирішення справи. Співвідношення адміністративного процесу та управлінської діяльності.

Структура адміністративного процесу, її поняття та елементи. Адміністративні провадження, стадії, етапи та дії (процедури) як елементи адміністративного процесу.

Адміністративні провадження та їх види. Поняття адміністративного провадження. Ознаки адміністративного провадження. Провадження у сфері управління, провадження з

адміністративного судочинства та адміністративно-деліктні провадження як зміст адміністративного процесу.

Стадії адміністративних проваджень, їх характеристика. Адміністративні процедури (процесуальні дії), їх поняття, ознаки та види.

Адміністративна юрисдикція та адміністративна юстиція, їх поняття та співвідношення. Характеристика та ознаки адміністративної юрисдикції та адміністративної юстиції, їх спільні, загальні риси та особливості.

Тема 10. Докази в адміністративному процесі Процесуальні строки Заходи процесуального примусу в адміністративному процесі.

Поняття адміністративного процесуального доказування. Поняття доказів, предмет доказування, обов'язок доказування, їх повноваження. Джерела доказів. Пояснення сторін, третіх осіб та їхніх представників про відомі їм обставини. Визнання сторонами обставин, якими друга сторона обґрунтовує свої вимоги. Показання свідків про відомі йому обставини. Письмові докази, документи. Речові докази, предмети матеріального світу. Висновки експертів. Законність одержання доказів.

Дослідження доказів. Установлення фактів протиправних рішень, дій чи бездіяльності органу владних повноважень, наявності чи відсутності адміністративно-правового спору, чи спору про право, наявності інтересів третіх осіб, наявності адміністративного правопорушення та його складу, обставин, що пом'якшують і обтяжують відповідальність, наявність майнової шкоди тощо.

Преюдиційні факти, їх поняття і значення. Загальновідомі обставини та визнані факти, їх значення. Класифікація доказів. Прямі та непрямі докази. Обвинувальні докази, виправдувальні докази, первісні та похідні докази.

Заходи забезпечення доказів та адміністративних проваджень, їх нормативно-правове регулювання. Поняття процесуальних строків та їх значення в адміністративному процесі. Визначення процесуальних строків, порядок їх обчислення. Види процесуальних строків. Строки встановлені законом. Строки, встановлені судом, органом владних повноважень (посадовою особою). Строки звернення за захистом порушених прав. Строки повідомлення про час і місце розгляду справи. Строки розгляду адміністративної справи. Строки оскарження постанов по справі та перегляду справи. Строки виконання постанов по справі. Строки, тривалість і межі яких визначаються судом, органом владних повноважень (посадовою особою).

Поняття заходів адміністративного примусу. Підстави застосування заходів адміністративного примусу: протиправне перешкоджання особами здійсненню адміністративного провадження; порушення встановлених в суді правил; невиконання вимог щодо припинення протиправних дій осіб та фіксування вчиненого правопорушення. Види заходів примусу: попередження; видалення із зали судового засідання; тимчасове вилучення доказів для дослідження судом, органом владних повноважень (посадовою особою); привід. Нормативно-правове та процесуальне закріплення застосування заходів примусу. Особи, уповноважені застосовувати заходи процесуального примусу.

Тема 11. Організація адміністративного судочинства. Підвідомчість та підсудність справ адміністративному суду.

Поняття, завдання та мета адміністративного судочинства. Ознаки адміністративного судочинства. Система адміністративних судів та їх повноваження. Особливості утворення адміністративних судів першої інстанції. Апеляційні суди. Суди касаційної інстанції.

Склад суду та відводи. Одноособовий та колегіальний розгляд адміністративних справ. Відводи суду (судді), секретаря судового засідання, експерта, спеціаліста, перекладача та їх підстави.

Судові виклики та повідомлення, їх види та порядок здійснення. Фіксування адміністративного процесу. Протокол адміністративного процесу. Журнал судового засідання. Порядок та умови фіксування судового процесу засобами аудіо- відеозапису.

Судові витрати та їх склад (види). Умови та порядок розподілу судових витрат. Поняття підвідомчості справ адміністративному суду, їх загальні ознаки та відмінності. Підстави розмежування підвідомчості справ між судами та іншими юрисдикційними органами. Спори

підвідомчі адміністративному суду. Непоширеність адміністративним судам юрисдикції інших органів (судів).

Поняття підсудності адміністративних справ. Відмінність підсудності від підвідомчості. Юридичні ознаки та властивості визначення підсудності.

Предметна підсудність районним, міськрайонним судам загальної юрисдикції як адміністративним судам. Предметна підсудність окружним адміністративним судам як місцевим судам першої інстанції. Предметна підсудність Вищому адміністративному суду України як суду першої і останньої інстанції.

Територіальна підсудність адміністративних справ. Загальна, виняткова, виключна та альтернативна територіальна підсудність адміністративних справ. Виключна підсудність окружного суду, територіальна юрисдикція якого поширюється на м. Київ.

Інстанційна підсудність адміністративних справ. Місцеві адміністративні суди, апеляційні суди, Вищий адміністративний суд України та Верховний Суд України, їх компетенція щодо розгляду і вирішення адміністративних справ.

Підсудність пов'язаних між собою вимог. Наслідки порушення правил підсудності.

Тема 12. Перегляд судових рішень. Виконання судових рішень в справах адміністративного судочинства.

Способи забезпечення законності і обґрунтованості судових рішень. Оскарження судових рішень.

Перегляд судових рішень в апеляційному порядку. Апеляційне оскарження. Строки апеляційного оскарження. Суб'єкти оскарження. Підстави апеляційного оскарження. Відкриття апеляційного провадження. Заява про апеляційне оскарження. Апеляційна карга. Форма і зміст заяви про апеляційне оскарження та апеляційної скарги, строки і порядок їх подання. Підготовка справи до апеляційного розгляду. Апеляційний розгляд справи у судовому засіданні. Судові рішення та їх ухвалення (постановлення).

Перегляд судових рішень в касаційному порядку. Касаційне оскарження. Предмет касаційного оскарження. Підстави касаційного оскарження. Відкриття касаційного провадження. Порядок подання касаційної скарги, строки її подання. Форма і зміст касаційної скарги. Підготовка справи до касаційного розгляду. Попередній розгляд справи. Касаційний розгляд справи у судовому засіданні. Судові рішення та їх ухвалення.

Перегляд судових рішень за винятковими обставинами. Право на оскарження судових рішень за винятковими обставинами. Підстави, перегляд рішення за винятковими обставинами. Звернення зі скаргою. Допуск скарги. Розгляд скарги. Постановлення судових рішень за наслідками провадження за винятковими обставинами.

Перегляд судових рішень за нововиявленими обставинами. Поняття і види нововиявлених обставин. Право на звернення про перегляд рішення за нововиявленими обставинами. Заява про перегляд рішення за нововиявленими обставинами. Заява про перегляд за нововиявленими обставинами та порядок її подання. Особи, які мають право на звернення з заявою про перегляд за нововиявленими обставинами. Перегляд судового рішення за нововиявленими обставинами. Судове рішення за наслідками перегляду за нововиявленими обставинами.

Поняття і види судових рішень. Набрання судовими рішеннями законної сили. Зміст виконання судових рішень. Поняття виконання судових рішень. Звернення до виконання судового рішення.

Порядок виконання судових рішень. Звичайне виконання, негайне виконання, примусове виконання. Виконавче провадження.

Відповідальність за невиконання судових рішень. Види відповідальності — кримінальна, адміністративна, цивільно-правова, дисциплінарна, підстави застосування та їх характеристика.

Тема 13. Адміністративний процес у Німеччині.

Законодавче регулювання адміністративного процесу. Органи адміністративної юстиції. Система адміністративних судів. правила розгляду справ про оскарження адміністративного акту. Оскарження рішення. Скасування рішення.

Тема 14. Адміністративний процес у Франції.

Органи адміністративної юстиції. Підвідомчість. принцип паритетного представництва.
Система органів адміністративної юстиції. Державна рада. Процес розгляду в адміністративному трибуналі. Оскарження та виконання рішень.

4. Структура залікового кредиту дисципліни «Порівняльне адміністративне право і процес»

№	Назва теми	Кількість годин					Контрольні заходи
		Лекції	Практичні заняття	Індивідуальна робота	Тренінг КПЗ	Самостійна робота	
Змістовий модуль 1							
1.	Тема 1. Порівняльне адміністративне право та процес – поняття, джерела, принципи та загальні засади..	2	2	3	6	7	Тести, опитування
2.	Тема 2. Публічна адміністрація як правова категорія порівняльного адміністративного права.	2				7	Тести, опитування есе
3.	Тема 3. Служба в органах публічної адміністрації	2	2			7	Тести, опитування практич.завдання
4.	Тема 4. Адміністративне право Сполучених Штатів Америки.	2	2			7	Тести, опитування
5.	Тема 5. Адміністративне право Великої Британії	2				7	Тести, опитування практич.завдання
6.	Тема 6. Адміністративне право Франції.	2	2			7	Тести, опитування
7.	Тема 7. Адміністративне право Федеративної Республіки Німеччини.	2				7	Тести, опитування практич.завдання
Змістовий модуль 2							
8.	Тема 8. Поняття та сутність адміністративного процесу. Адміністративного процесуальні правовідносини.	2	2			7	Тести, опитування

9.	Тема 9. Поняття адміністративного процесу та його особливості.	2				7	Тести, опитування
10.	Тема 10. Докази в адміністративному процесі Процесуальні строки Заходи процесуального примусу в адміністративному процесі.	2	2			7	Тести, опитування
11.	Тема 11. Організація адміністративного судочинства. Підвідомчість та підсудність справ адміністративному суду.	2				7	Тести, опитування
12.	Тема 12. Перегляд судових рішень. Виконання судових рішень в справах адміністративного судочинства.	2	2			6	Тести, опитування
13.	Тема 13. Адміністративний процес у Німеччині.	2				8	Тести, опитування
14.	Тема 14. Адміністративний процес у Франції.	2				8	Тести, опитування
	Всього	28	14	3	6	99	

5. Тематика практичних занять

Загальні методичні рекомендації до практичних занять

Вища школа навчає студентів основ окремих галузей науки, а також самостійному набуванню знань. Однією з форм самостійної роботи студентів є Практичне заняття.

Практичне заняття - форма навчального заняття, коли викладач організовує дискусію навколо попередньо визначених тем. Готуючись до Практичне заняття і виступаючи на ньому, студент набуває вмінь обґрунтовувати і формулювати свої думки, удосконалює навички публічного виступу, ведення дискусій, виявляє свої знання, наукову позицію та вчиться її відстоювати. Підготовка до Практичне заняття включає:

- 1) усвідомлення завдання щодо кожного з них, з'ясування логічної послідовності питань, що визначені у темі;
- 2) перегляд конспектів лекцій тих навчальних курсів, які мають відношення до теми, винесеної на Практичне заняття. У лекціях викладаються найновіші досягнення відповідної галузі юридичної науки й законодавства, подається критичний огляд вітчизняної і зарубіжної літератури;
- 3) вивчення рекомендованої літератури (список рекомендованих джерел може не бути вичерпним, тому необхідно проявляти самостійність у пошуках нових джерел).

Виступ на практичне заняття занятті має бути чітким, висвітлювати зміст питання в головних напрямках. Допускається користування своїми записами для точного цитування першоджерел.

Учасники практичного заняття:

- 1) уважно слухають виступ;
- 2) при потребі ставлять запитання; відзначають помилки, спірні твердження;

3) вносять необхідні поправки, уточнення;

4) розвивають далі суть проблеми.

Практичне заняття завершується заключним словом викладача, в якому: підсумовується робота групи, робляться зауваження щодо висвітлення змісту проблеми, яка виносилась на Практичне заняття, оцінюються підготовлені студентами реферати, їх виступи, активність у дискусії, уміння формулювати і відстоювати свою позицію тощо.

Змістовий модуль 1.

Практичне заняття № 1

Тема: Порівняльне адміністративне право та процес – поняття, джерела, принципи та загальні засади.

Мета: Дослідження поняття, предмету, методу та системи порівняльного адміністративного права та процесу, з'ясування історія науки порівняльного адміністративного права та процесу.

Питання для обговорення:

1. Порівняльне адміністративне право як навчальна дисципліна.
2. Предмет та завдання порівняльного адміністративного права.
3. Система та принципи порівняльного адміністративного права.
4. Система та види джерел порівняльного адміністративного права.
5. Співвідношення порівняльного адміністративного права з іншими правовими дисциплінами.
6. Адміністративне право в правових системах сучасності.

Практичне заняття № 2

Тема: Служба в органах публічної адміністрації

Мета: Дослідження основ правового забезпечення порядку проходження та припинення публічної служби

Питання для обговорення:

1. Публічна служба: поняття та сутність.
2. Правове регулювання публічної служби.
3. Моделі публічної служби.
4. Класифікація публічних службовців.
5. Права та обов'язки публічних службовців.
6. Проходження публічної служби.
7. Відповідальність публічних службовців.
8. Форми діяльності публічної адміністрації.

Практичне заняття № 3

Тема: Адміністративне право Сполучених Штатів Америки.

Мета: Дослідження основ правового забезпечення адміністративних правовідносин в США

Питання для обговорення:

1. Поняття адміністративного права США.
2. Поняття джерела адміністративного права.
3. Система та види джерел адміністративного права.
4. Організація адміністрації США.
5. Федеральні адміністративні установи.
6. Адміністративні установи штатів.
7. Публічна служба: поняття та види.

Практичне заняття № 4

Тема: Адміністративне право Франції.

Мета: Дослідження основ правового забезпечення адміністративних правовідносин у Франції

Питання для обговорення:

1. Поняття адміністративного права Франції.
2. Предмет та джерела адміністративного права.
3. Поняття та ознаки публічної адміністрації.
4. Система державної адміністрації Франції.
5. Центральна адміністрація та її правовий статус.
6. Система місцевих органів державної адміністрації.
7. Повноваження місцевих органів державної адміністрації.
8. Форми адміністративного контролю.
9. Судовий контроль за публічною адміністрацією.
10. Адміністративна юстиція у Франції: сутність та система органів.

Змістовий модуль 2.

Практичне заняття № 5

Тема: Поняття та сутність адміністративно – процесуального права. Адміністративного процесуальні правовідносини.

Мета: Дослідження основ адміністративно – процесуального права та адміністративно процесуальних правовідносин

Питання для обговорення:

1. Загальне поняття юридичних процесів, їх види і характеристика.
2. Соціальне призначення адміністративного процесуального права, його публічний інтерес соціальної спільності.
3. Предмет адміністративного процесуального права, публічний та приватний його аспекти.
4. Метод адміністративного процесуального права, його адміністративно-процесуальна форма.
5. Принципи адміністративного процесуального права та адміністративного процесу.
6. Адміністративно-процесуальні принципи, їх види та характеристика. Система адміністративного процесуального права, зміст її Загальної та Особливої частин.
7. Взаємодія адміністративного процесуального права з іншими галузями права.
8. Адміністративне процесуальне право як самостійна галузь в системі права

Практичне заняття № 6

Тема: Докази в адміністративному процесі Процесуальні строки Заходи процесуального примусу в адміністративному процесі.

Мета: Дослідження доказів, процесуальних строків та заходів процесуального примусу в адміністративному процесі

Питання для обговорення:

1. Поняття адміністративного процесуального доказування.
2. Поняття доказів, предмет доказування, обов'язок доказування, їх повноваження.
3. Джерела доказів.
4. Пояснення сторін, третіх осіб та їхніх представників про відомі їм обставини.
5. Визнання сторонами обставин, якими друга сторона обґрунтовує свої вимоги. Показання свідків про відомі йому обставини.
6. Письмові докази, документи.
7. Речові докази, предмети матеріального світу.
8. Висновки експертів. Законність одержання доказів.
9. Преюдиційні факти, їх поняття і значення.
10. Загальновідомі обставини та визнані факти, їх значення.

Практичне заняття № 7

Тема: Перегляд судових рішень. Виконання судових рішень в справах адміністративного судочинства.

Мета: Вивчення порядку виконання судових рішень в справах адміністративного судочинства.

Питання для обговорення:

1. Способи забезпечення законності і обґрунтованості судових рішень. Оскарження судових рішень.
2. Перегляд судових рішень в апеляційному порядку. Апеляційне оскарження. Строки апеляційного оскарження. Суб'єкти оскарження.
3. Перегляд судових рішень в касаційному порядку. Касаційне оскарження. Предмет касаційного оскарження.
4. Перегляд судових рішень за винятковими обставинами. Право на оскарження судових рішень за винятковими обставинами.
5. Перегляд судових рішень за нововиявленими обставинами. Поняття і види нововиявлених обставин.
6. Поняття і види судових рішень. Набрання судовими рішеннями законної сили. Зміст виконання судових рішень. Поняття виконання судових рішень. Звернення до виконання судового рішення.
7. Порядок виконання судових рішень. Звичайне виконання, негайне виконання, примусове виконання. Виконавче провадження.

1. Комплексне практичне індивідуальне завдання

Комплексне практичне індивідуальне завдання (КПЗ) – це вид індивідуальної поза аудиторної роботи студента, метою якого є самостійне вивчення частини програмного матеріалу, систематизація, поглиблення, узагальнення, закріплення та практичне застосування знань студента з навчального курсу та розвиток навичок самостійної роботи. КПЗ – це завершена практична робота в межах навчальної програми курсу, яка виконується на основі знань, умінь та навичок, отриманих у процесі лекційних, практичних занять.

КПЗ видається студенту у перші два тижні навчання та виконується впродовж семестру, відповідно до встановлених графіків, дотримання яких є необхідною умовою допуску до здачі змістових модулів.

Для контролю за виконанням КПЗ студент веде робочий зошит. КПЗ оцінюється за стобальною шкалою.

I. Теоретична складова

Варіанти КПЗ

1. Поняття адміністративного права та його значення в регулюванні суспільних відносин.
2. Роль адміністративного права у формуванні демократичної, соціальної і правової держави.
3. Поняття і система органів публічного управління.
4. Класифікація органів публічного управління.
5. Державна система запобігання і усунення надзвичайних ситуацій.
6. Публічне управління у сфері використання і охорони природних ресурсів.
7. Адміністративна відповідальність юридичних осіб.
8. Адміністративна юстиція: реалії, проблеми і перспективи.
9. Адміністративний нагляд, його співвідношення з контролем.
10. Адміністративний примус, його призначення і допустимі межі використання.

11. Адміністративно-правовий статус електронних та друкованих засобів масової інформації.
12. Адміністративно-правові засоби реалізації права на охорону здоров'я.
13. Актуальні аспекти діяльності закордонних органів зовнішніх зносин.
14. Актуальні проблеми гарантування національної безпеки України.
15. Державна політика у сфері взаємин з релігійними організаціями.
16. Державна реєстрація правових актів.
17. Державне регулювання у сфері трансплантації органів і тканин людини.
18. Державний контроль і нагляд у галузі природокористування й охорони природних ресурсів.
19. Державний контроль в сфері комунікацій.
20. Державний кордон України та його охорона.
21. Забезпечення громадського порядку під час масових акцій.
22. Захист прав громадян України за кордоном.
23. Заходи адміністративного контролю за підприємницькою діяльністю.
24. Заходи адміністративного регулювання діяльності об'єднань громадян.
25. Здійснення державного контролю за концентрацією суб'єктів господарювання.
26. Зовнішня політика України: основні напрями і форми реалізації.
27. Інтеграція України до міжнародних військово-політичних союзів: проблеми і перспективи.
28. Контроль за обігом лікарських засобів: проблеми правового регулювання.
29. Наукові ступені і вчені звання: український і світовий досвід.
30. Національна академія наук України та галузеві академії.
31. Обов'язкове медичне страхування.
32. Органи місцевого самоврядування як суб'єкти адміністративного права.
33. Організаційно-правове забезпечення молодіжної політики.
34. Основні напрями і проблеми боротьби з корупцією в Україні.
35. Передумови і перспективи реформування органів внутрішніх справ.
36. Підприємства і установи як суб'єкти адміністративного права.
37. Правовий статус нелегальних мігрантів.
38. Пріоритети державної політики у сфері культури.
39. Пріоритетні напрями науки українського адміністративного права.
40. Проблеми визначення і реалізації адміністративно-правового статусу громадянина.
41. Проблеми встановлення та застосування заходів адміністративної відповідальності і шляхи підвищення їх ефективності.
42. Проблеми публічного управління у сфері будівництва і житлово-комунального господарства.
43. Проблеми публічного управління у сфері соціального захисту населення.
44. Проблеми публічного управління у сфері юстиції.
45. Проблеми захисту національного товаровиробника у зв'язку зі вступом України до СОТ.
46. Проблеми і перспективи адміністративної реформи.
47. Проблеми правового регулювання публічної служби.
48. Проблеми удосконалення державного контролю у сфері освіти.
49. Проблемні питання застосування окремих видів адміністративних стягнень.
50. Роль адміністративного права у формуванні демократичної, соціальної і правової держави.
51. Співвідношення застосування методів адміністративного права у регулюванні адміністративних правовідносин.
52. Сучасні погляди на предмет адміністративного права.
53. Участь громадян в публічному управлінні.
54. Фінансовий контроль.
55. Форми реалізації норм адміністративного права, їх прояви у повсякденній практиці.

II. Практична складова

Завдання 1. Складіть шкалу історичного розвитку адміністративного права на українських землях за схемою (1) дата/рік/часовий період; 2) подія; 3) значення події для розвитку адміністративного

права).

Завдання 2. Складіть схему співвідношення адміністративного права з іншими галузями права.

Завдання 3. Наведіть по 3 приклади:

- норм адміністративного права з повною структурою;
- норм адміністративного права, що складаються лише із диспозиції;
- бланкетних норм адміністративного права;
- регулятивних норм адміністративного права;
- охоронних норм адміністративного права.

Завдання 4. Наведіть приклади, коли норми адміністративного права передбачають їх дотримання, виконання, використання, застосування

7. Самостійна робота

№ п/п	Тема
	<i>Змістовий модуль 1.</i>
1.	Тема 1. Порівняльне адміністративне право та процес – поняття, джерела, принципи та загальні засади..
2.	Тема 2. Публічна адміністрація як правова категорія порівняльного адміністративного права.
3.	Тема 3. Служба в органах публічної адміністрації
4.	Тема 4. Адміністративне право Сполучених Штатів Америки.
5.	Тема 5. Адміністративне право Великої Британії
6.	Тема 6. Адміністративне право Франції.
7.	Тема 7. Адміністративне право Федеративної Республіки Німеччини.
8.	Тема 8. Поняття та сутність адміністративного процесу. Адміністративного процесуальні правовідносини.
9.	Тема 9. Поняття адміністративного процесу та його особливості.
10.	Тема 10. Докази в адміністративному процесі Процесуальні строки Заходи процесуального примусу в адміністративному процесі.
11.	Тема 11. Організація адміністративного судочинства. Підвідомчість та підсудність справ адміністративному суду.
12.	Тема 12. Перегляд судових рішень. Виконання судових рішень в справах адміністративного судочинства.
13.	Тема 13. Адміністративний процес у Німеччині.
14.	Тема 14. Адміністративний процес у Франції.

8. Тренінг з дисципліни «Порівняльне адміністративне право і процес»

Тренінг з дисципліни «Порівняльне адміністративне право і процес» проводиться у навчальному процесі підготовки бакалаврів права з метою вироблення практичних навичок роботи у команді, розвитку здатності прогнозувати поведінку інших учасників та освоєння методів групової комунікації у вирішенні завдань із захисту прав та свобод людини.

Порядок проведення тренінгу

1. **Вступна частина** проводиться з метою ознайомлення студентів з темою тренінгового заняття.
2. **Організаційна частина** полягає у створенні робочого настрою у колективі студентів, визначенні правил проведення тренінгового заняття. Можлива наявність роздаткового матеріалу у вигляді таблиць, бланків документів.

3. **Практична частина** реалізується шляхом виконання завдань у групах студентів з певних проблемних питань теми тренінгового заняття.

Підведення підсумків. Обговорюються результати виконаних завдань у групах. Обмін думками з питань, які виносились на тренінгові заняття.

Питання тренінгу:

- ✓ сутність та зміст механізму забезпечення законності у сфері публічного управління;
- ✓ способи забезпечення законності та дисципліни, гарантії їх реалізації;
- ✓ сучасний стан та перспективи механізму забезпечення законності та дисципліни у сфері публічного управління;
- ✓ заходи впливу, що застосовуються до неповнолітніх осіб за вчинення адміністративних правопорушень;
- ✓ правовий стан осіб, які беруть участь в справах про адміністративні правопорушення;

9. Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

У процесі вивчення дисципліни використовуються наступні засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання:

- стандартизовані тести;
- поточне опитування;
- залікове модульне тестування та опитування;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- оцінювання результатів КППЗ;
- студентські презентації та виступи на наукових заходах;
- есе;
- екзамен;
- - інші види індивідуальних та групових завдань.

10. Критерії, форми поточного та підсумкового контролю

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни визначається як середньозважена величина, залежно від питомої ваги кожної складової залікового кредиту:

Заліковий модуль 1	Заліковий модуль 2	Заліковий модуль 3	Заліковий модуль 4
20%	20%	20%	40%
1. Усне опитування під час заняття (3 теми по 5 балів = 15 балів). 2. Письмова робота = 85 балів.	1. Усне опитування під час заняття (12 тем по 5 балів = 60 балів). 2. Письмова робота = 40 балів.	1. Активна участь у тренінгах, презентації та самопрезентації = 20 балів. 2. Написання КППЗ, на основі сформованих індивідуальних завдань = 50 балів. 3. Захист КППЗ = 30 балів.	1. Тестові завдання (25 тестів по 2 бали за тест) – макс. 50 балів. 2. Завдання 1 – макс. 25 балів. 3. Завдання 2 – макс. 25 балів.

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни «Порівняльне адміністративне право і процес» визначається за шкалою оцінювання:

Шкала оцінювання:

За шкалою університету	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90-100	відмінно	A (відмінно)
85-89	добре	B (дуже добре)
75-84		C (добре)
65-74	задовільно	D (задовільно)
60-64		E (достатньо)
35-59	незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1-34		F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)

11. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

Вид методичного забезпечення	Номер теми
<i>Мультимедійний проектор Epson EB-S05</i>	1-15
<i>Прикладне програмне забезпечення загального призначення (засоби Microsoft Office)</i>	1-15

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Нормативно-правові акти:

1. Кодекс адміністративного судочинства України. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2005. № 35-36. № 37. ст. 446.
2. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 № 8073-X. *Відомості Верховної Ради Української РСР*. 1984. Додаток до № 51. Ст.1122. (зі змінами та доповненнями).
3. Конституція України від 28 червня 1996 р. (із змін.). URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.
4. Про військово-цивільні адміністрації: Закон України від 03 лютого 2015 р. № 141-VIII. URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/141-19>.
5. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Закону України «Про Національну поліцію»: Закон України від 23.12.2015 р. № 901-VIII. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua>.
6. Про громадські об'єднання: Закон України від 22 березня 2012 р. № 4572-VI (із змін.). URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4572-17>.
7. Про громадянство України: Закон України від 18 січня 2001 р. № 2235-III (із змін.). URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2235-14>.

8. Про добровільне об'єднання територіальних громад: Закон України від 05 лютого 2015 р. № 157-VIII. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/157-19>.
9. Про інформацію: Закон України від 2 жовтня 1992 р. № 2657-XII (в ред. Закону від 13 січня 2011 р. № 2938-VI). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>.
10. Про Кабінет Міністрів України: Закон України від 27 лютого 2014 р. № 794-VII (із змін.). URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/794-18>.
11. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21 травня 1997 р. № 280/97-ВР (із змін.). URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр>.
12. Про місцеві державні адміністрації: Закон України від 9 квітня 1999 р. № 586-XIV (із змін.). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/586-14>.
13. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/main/580-19>.
14. Про політичні партії в Україні: Закон України від 5 квітня 2001 р. № 2365-III (із змін.). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2365-14>.
15. Про попередження насильства в сім'ї: Закон України від 15.11.2001. *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 10. ст. 70.
16. Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства: Закон України від 22 вересня 2011 р. № 3773-VI (із змін.). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3773-17>.
17. Про прокуратуру: Закон України від 14 жовтня 2014 р. № 1697-VII (із змін.). URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1697-18>.
18. Про свободу совісті та релігійні організації: Закон України від 23 квітня 1991 р. № 987-XII (із змін.). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/987-12>.
19. Про службу в органах місцевого самоврядування: Закон України від 7 червня 2001 р. № 2493-III (із змін.). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2493-14>.
20. Про співробітництво територіальних громад: Закон України від 17 червня 2014 р. № 1508-VII. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1508-18>.
21. Про статус депутатів місцевих рад: Закон України від 11 липня 2002 р. № 93-IV (із змін.). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/93-15>.
22. Про статус народного депутата України: Закон України від 17 листопада 1992 р. № 2790-XII (із змін.). URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2790-12>.
23. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 2 червня 2016 р. № 1402-VIII. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1402-19>.
24. Про телебачення і радіомовлення: Закон України від 21 грудня 1993 р. № 3759-XII (в ред. Закону від 12 січня 2006 р. № 3317-IV). URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/3759-12>.
25. Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини: Закон України від 23 грудня 1997 р. № 776/97-ВР. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/776/97-вр>.
26. Про центральні органи виконавчої влади: Закон України від 17 березня 2011 р. № 3166-VI. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3166-17>.

Література

1. Битяк Ю. П., Гаращук В. М. Право в публічному управлінні України: навч. посібник для здобувачів вищ.освіти. Х., 2017. 182 с.
2. Галуцько В. та ін. Право в публічному управлінні України. Повний курс: підручник. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС. 2018. 444с.
3. Гриценко І. С., Мельник Р. С. Загальне адміністративне права України: підручник. Київ: Юрінком Інтер, 2017. 566с.
4. Гриценко І. С. та ін. Загальне Право в публічному управлінні: підручник. Київ: Юрінком Інтер, 2017. 566 с.

5. Кравчук М. Ю. Генеза механізму публічно-правового регулювання. *Науковий юридичний журнал «Правові новели»*. Херсон: ПВНЗ «Міжнародний університет бізнесу і права», 2019. № 8. С. 90-98.
6. Кравчук М. Ю. «Надзвичайна ситуація» та «надзвичайна екологічна ситуація» в сфері адміністративного управління. *Актуальні проблеми реформування системи законодавства України: матеріали міжнародної науково-практичної конференції* (м. Запоріжжя, 24-25 січня 2020 р.). Запоріжжя: Запорізька міська громадська організація «Істина», 2020. С. 60-62.
7. Кравчук М. Ю. Принцип законності в системі правового забезпечення протидії біотероризму. *Науковий вісник публічного та приватного права*, 2019. № 2. Том 2. С. 85-89.
8. Кравчук М. Ю. Проблемні питання публічно-правового забезпечення протидії біотероризму. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2018. Випуск 1(22). Том 2. С. 169-173.
9. Кравчук М. Ю. Роль публічно-правового режиму надзвичайної екологічної ситуації як організаційно-правового інструменту протидії біотероризму. *Прикарпатський юридичний вісник*. Івано-Франківськ. 2018. Випуск 1(22). Том 2. С. 238-242.
10. Кравчук М. Ю. Роль основних інституцій публічно-правового забезпечення протидії біотероризму. *Право і суспільство*, 2019. № 4. С. 199-205.
11. Ліпкан В. А. Сутність та порядок вирішення службових спорів: монографія. К.: Вид. Ліпкан, 2017. 312 с.
12. Мельник Р. С. Право в публічному управлінні України. (у схемах та коментарях): навч. посіб. Київ: Юрінком Інтер, 2018. 343с.
13. Пчелін В. Б. Організація адміністративного судочинства України: правові засади: монографія. Харків 2017. 487с.
14. Сокурєнко В. В. Право в публічному управлінні України. Загальна частина у схемах. Харків: ХНУВС, 2019. 236 с.
15. Сокурєнко В. В. та ін. Адміністративне судочинство в схемах: навч. посіб. Харків: ХНУВС, 2021. 217 с.
16. Costi A. Droit de l'Environnement dans le Pacifique: Problématiques et Perspectives Croisées / Environmental Law in the Pacific: International and Comparative Perspectives (New Zealand Association for Comparative Law/Association de Législation Comparée des Pays du Pacifique, Wellington, 2005). 372 pp.
17. IAEA Safety Glossary. URL: www-pub.iaea.org/MTCD/publications/PDF/Pub1290_web.pdf.
18. Nataliya Felikissimivna Mentukh, Oksana Romanivna Shevchuk, Verbitska Mariana Vasylyivna, Kuz Tetiana Volodymyrivna,. (2023). Ensuring Information Security: Comparative Legal Aspect. *Central European Management Journal*, 31(3), 74–87. Retrieved from https://journals.kozminski.cem-j.org/index.php/pl_cemj/article/view/917
19. Deneha V., Chorny Y., Shevchuk O., & Mentukh N. (2023). Competence of state authorities and local self-government bodies in the public-private partnerships area. *Journal of Legal, Ethical and Regulatory Issues*, 26(6), 1-19.
20. Oleksandr O Bryhinets, Ivo Svoboda, Oksana R Shevchuk, Yevgen V Kotukh, Valentyna Yu Radich Public value management and new public governance as modern approaches to the development of public administration *Revista San Gregorio T. 1, № 42, 2020. P.205-213*. Retrieved from <https://revista.sangregorio.edu.ec/index.php/REVISTASANGREGORIO/article/view/1568>
21. Oksana Shevchuk International legal experience in financing information security in the financial sphere *Visegrad Journal on Human Rights. y № 1/2022. 2022 P. 140-143*. URL: https://journal-vjhr.sk/wp-content/uploads/2022/04/VJHR_1_2022.pdf
22. Oksana Bratasyuk, Oksana Shevchuk Protection of children's information (digital) rights who were illegally exported from the territory of Ukraine during the war or in occupation. *Visegrad Journal on Human Rights. y № 2/2022 P. 21- 26*. https://journal-vjhr.sk/wp-content/uploads/2022/06/VJHR_2_2022_Last.pdf

23. Shevchuk Oksana, Mentukh Natalia Current issues of investment support of state information security of Ukraine under conditions of maritime. *Reality of Politics. Estimates - Comments - Forecasts.* № 22 (4) / 2022. P. 67– 80 <https://doi.org/10.15804/rop2022405>
24. Prof. Dr. Michael G. Faure. METRO Institute, Maastricht University. *The Harmonization, Codification and Integration of Environmental Law: A Search for Definitions / European Environmental Law Review.* June 2000. P. 174.
25. Kravchuk M. Legal regulation of counteracting the impact of bioterrorism on the sanitary and epidemiological well-being of the population of Ukraine. *Recht der Osteuropäischen Staaten (ReOS)*, 2019. № 2. P. 50-53.
26. Kravchuk M. Powers of the highest bodies of state power of Ukraine in the field of counteraction to bioterrorism: retrospective and perspective aspects. *Visegrad Journal on Human Rights*, 2019. № 5(volume 3). P. 90-95.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Офіційний веб-портал Верховної Ради України. URL:<http://portal.rada.gov.ua/>
2. Офіційне інтернет-представництво Президента України. URL:<http://www.president.gov.ua/>
3. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. URL:<http://www.kmu.gov.ua/>
4. Офіційний веб-портал органів судової влади України. URL:<http://court.gov.ua/>
5. Офіційний веб-сайт Конституційного Суду України. URL:<http://www.ccu.gov.ua/>